

Interviewartikel

November 2025

BEHOV FOR EN ANDEN MATERIALEÆSTETIK I BYGGERIET

Af Torben Bundgaard Vad, ChooseReuse

Hos rådgivningsvirksomheden Spangenberg & Madsen er bæredygtighed og genbrug ikke noget, man taler om. Det er noget, man praktiserer. ChooseReuse projektet har talt med Lise Lyngfelt Molander, som er den drivende kraft bag flere konkrete genbrugsbaserede byggeprojekter. Hun har en klar besked til byggebranchen: "Vi kommer til at mangle og blive udfordret på materialer og råstoffer, især dem med tunge miljøaftryk. Hvis vi ikke radikalt ændrer vores måde at tænke og designe på, så er det ikke kun miljøet, men også økonomien, der kommer til at lide."

Potentialet: Høste eksisterende kvaliteter

Molander peger på, at materialerne ofte findes lige foran os. "Vi skal stoppe med at rive ned og bygge nyt, også når det 'bare' er de sekundære materialer". I stedet for at rive ned, smide ud og så bygge nyt med nye materialer, viser hun med Spangenberg & Madsens ombygningsprojekt, hvordan man kan strippe en bygning ned til kernen og genopbygge med materialer fra egen "høst" – og med imponerende resultater:

"Vi har genbrugt ledninger, lamper, toiletter, gulve og meget mere. Ikke fordi det er billigt, men fordi det giver mening – teknisk, æstetisk og miljømæssigt." Hun fremhæver, at materialernes kvalitet ofte overstiger nye produkter. "Gulvene, der kommer fra Greendozer, vi bruger, får du ikke i den kvalitet i dag." Samlet set er det en imponerende stor mængde at materialer Spangenberg & Madsen formår at genbruge i projektet; træ, døre, køkkenelementer, fx. korbust, plader, tæppefliser, trægulve, sanitet, toiletter, industrikøkken installationer, fx opvasker, ventilation, ledninger, kabler, kabelbakker, lamper, glasvægge, loftsplader, gipsplader, isolering, og beslag.

Da vi startede med renoverings- og ombygningsprojektet her i Albertslund, skulle vi jo forklare det til vores kollegaer og samarbejdspartnere. Der er mange holdninger når det kommer til genbrug, både byggeteknisk og æstetisk.

Vores mål er, at når kollegaer, kunder og samarbejdspartnere går ind ad døren til de færdige lokaler, så skal de ikke tænke over at det er bygget om med genbrugsmaterialer. Det er jo den visuelle forskel mellem vores byggeprojekt og fx Tscherninghuset, som med vilje har et mere rå industrielt look, som passer sindssygt godt til en nedrivningsvirksomhed. Men det ville ikke passe i vores projekt, hvor bygningsejeren er Jeudan, og beboeren er en ingeniørvirksomhed.

Budskabet er også at alle i byggeriets værdikæde er nødt til at indrette og tilrette sig efter tilgængeligheden af materialer og have en materialeninja når de vil genbruge byggematerialer nu og i fremtiden.

Det er sådan set uagtet, om det er fra bunden op eller om det er en renovering eller en transformation, så vil du komme i en situation, hvor du fx har 10 vinduer af en størrelse, 20 vinduer af en anden størrelse, og så 30 vinduer af en tredje størrelse. Her er mit svar. Make it work. Du kan ikke bare tegne en bygning og så forvente, at du kan få 60 vinduer i præcis den størrelse og facon, du gerne vil have.

Det samme med toiletkernerne. For hvor mange går egentlig ind på ét toilet og siger, ej, der vil jeg ikke være, fordi den her håndvask har den forkerte dimension. Eller går ind på det næste toilet og sammenligner om håndvaskene er ens. Det er der jo ingen, der gør. Man kan derfor sagtens have en toiletkerne i den ende med tre ens håndvaske og tre andre håndvaske nede i den anden ende af bygningen. Ingen går ned i den anden ende og tjekker, at det er den samme håndvask.

Barrierer: Lager, logistik og æstetik

Men vejen til et velfungerende genbrugsbyggeri er fyldt med udfordringer. De største barrierer er mindset, tilgængelighed og lagerplads. "Materialerne findes. Men hvor skal de være i de to år, før du bruger dem igen? Lager er dyrt – og lige nu er der ingen der rigtig har lyst til at eje det," forklarer Molander. En anden barriere er æstetikken: "Folk tror, genbrug er grimt. Men det handler om at kuratere – det vil sige at vælge det rigtige til den rigtige sammenhæng – ligesom når man samler kunstværker til en udstilling."

Alle vil gerne være grønne

I følge Molander er der et mismatch i værdikæden: Bygningsejere, rådgivere og entreprenører peger ofte på hinanden. "Alle vil gerne være grønne – så længe det ikke koster, forstyrrer tidsplanen eller udfordrer æstetikken." Men presset udefra stiger: banker og pensionskasser begynder at stille ESG-krav til deres kunder og det flytter noget. "Hvis fx en lavere rente på et lån kræver dokumentation for genbrug og klimaeffekt, så begynder det at rykke tingene," siger hun. "Vi kunne også momsfritage genbrugsmaterialer, da momsen jo er betalt engang dengang materialet var nyt" så materialet kunne blive mere konkurrencedygtigt mod masseproducerede nye materialer.

Materialeforståelse skal ændres

Molander efterlyser en ny æstetik i byggebranchen. "Vi skal vænne os til, at ikke alle håndvaske er ens – og at det er okay," siger hun.

Nutidens og fremtidens arkitekter og indretningsdesignere skal starte med materialet og tilpasse designet, ikke omvendt: "Vi har 10 vinduer i tre størrelser. Make it work."

Ifølge Molander er vi i en overgangsfase, hvor meget af genbrugsbyggeriet bæres af ildsjæle. "Men det holder ikke i længden. Vi skal have systemer, incitament og lovgivning, der gør genbrug til normalen – ikke undtagelsen."

"Vi skal ikke vente på, at hele byggebranchen bliver klar. Vi skal vise, at det virker – og gøre det nemt at vælge genbrug." Mit budskab er at vi skal have en anden materialeæstetik, og vi skal have en anden materialeforståelse i byggeriet. Så kommer vi langt.